

EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2010 m. gegužės 18 d.

dėl Lietuvos banko turto teisinio statuso, valdybos narių kadencijos ir atlyginimų, užsienio valstybių centrinių bankų užsienio atsargų apsaugos ir Lietuvos banko metinių finansinių ataskaitų (CON/2010/42)

Ižanga ir teisinis pagrindas

2010 m. balandžio 12 d. Europos centrinis bankas (ECB) gavo Lietuvos Respublikos finansų ministerijos prašymą pateikti nuomonę dėl Lietuvos banko įstatymo 1, 10, 17, 35, 49 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto (toliau – įstatymo projektas).

ECB kompetencija teikti nuomonę grindžiama Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 127 straipsnio 4 dalimi ir 282 straipsnio 5 dalimi ir 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimo 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos centriniu banku teisės akto projekto nuostatų klausimais¹ 2 straipsnio 1 dalies trečia įtrauka, nes įstatymo projektas susijęs su Lietuvos banku. Vadovaudamasi Europos centrinio banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmuoju sakiniu, Valdančioji taryba priėmė šią nuomonę.

1. Įstatymo projekto tikslas

Įstatymo projekto tikslas yra: a) patikslinti Lietuvos banko turto teisinį statusą; b) sutrumpinti Lietuvos banko valdybos narių (išskyrus valdybos pirmininko) kadencijos laikotarpį nuo devynerių iki šešerių metų; c) pakeisti ir patikslinti pirmininko ir kitų valdybos narių atlyginimo dydį; d) suteikti teisę ne tik valdybos pirmininko pavaduotojams, bet ir kitiems valdybos nariams pavaduoti valdybos pirmininką; e) suteikti teisę kitiems valdybos nariams dalyvauti Vyriausybės posėdžiuose patarimojo balso teise; f) konkrečiai įtvirtinti užsienio valstybių centrinių bankų užsienio atsargų, laikomų Lietuvos banke, apsaugą nuo trečiųjų šalių išieškojimo; ir g) užtikrinti kituose nacionaliniuose įstatymuose naudojamos sąvokos „metinės finansinės ataskaitos“ vieningą naudojimą ir Lietuvos banko įstatyme.

2. Lietuvos banko turto teisinis statusas

2.1 ECB žino apie neaiškų Lietuvos banko turto teisinį statusą ir yra dėl to susirūpinęs. Pirminė Lietuvos banko nekilnojamojo turto teisinė registracija po Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo patvirtino Lietuvos banko nuosavybės teisę į jo nekilnojamąjį turtą². Tačiau ECB

¹ OL L 189, 1998 7 3, p. 42.

² Aiškinamojo rašto dėl įstatymo projekto 2 punkto pirmoji pastraipa.

supranta, kad po vienašališko Nekilnojamojo turto kadastro ir registro duomenų pakeitimo šiuo metu Lietuvos banko nekilnojamojo turto teisiniu savininku yra įvardyta Lietuvos valstybė ir kad kyla pavojus, jog Lietuvos bankas galės disponuoti savo turtu tik gavęs valdžios institucijų leidimą. Ši situacija kenkia Lietuvos banko instituciniam ir finansiniam nepriklausomumui. Valstybės institucijų nurodymai Lietuvos bankui arba tokių institucijų intervencija Lietuvos banko valdomo turto atžvilgiu prieštarautų Lietuvos banko institucinio nepriklausomumo principui. Lietuvos banko finansiniam nepriklausomumui taip pat būtų pakenkta, kadangi jis nebegalėtų visiškai savarankiškai spręsti dėl savo išteklių paskirstymo ir galbūt užsitikrinti pakankamai lėšų savo uždaviniams vykdyti.

- 2.2 Pagal dabartinę teisinę padėtį nėra aišku, ar Lietuvos bankas galėtų savarankiškai parduoti savo nekilnojamąjį turtą ir pasilikti pajamas iš pardavimo. Jei Lietuvos bankas negalėtų pasilikti pajamų, tai sukeltų abejonių, ar galiojantys teisės aktai yra suderinami su piniginio finansavimo draudimu, nustatytu Sutarties 123 straipsnio 1 dalyje ir papildytu 1993 m. gruodžio 13 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 3603/93, nustatančiu apibrėžimus, susijusius su Sutarties 104 ir 104b (1) straipsniuose numatytų draudimų taikymu³.
- 2.3 ECB supranta, kad ši problema iškilo todėl, kad jokie nacionaliniai įstatymai konkrečiai nenurodo, ar Lietuvos bankas turi teisę turtą turėti nuosavybės teise, ar Lietuvos bankas gali šį turtą tik valdyti, naudoti ir disponuoti juo turto patikėjimo teise. Tačiau ECB taip pat supranta, kad istoriškai susiklostė, jog šis turtas yra rodomas Lietuvos banko metinėse finansinėse ataskaitose.
- 2.4 Todėl ECB sveikina tai, kad Lietuvos banko įstatyme aiškiai nustatoma, jog Lietuvos bankas turi nuosavybės teisę į jam priklausantį turtą, taip užtikrinant, kad Lietuvos bankas turės ir teisinę turto nuosavybę, ir ekonominę jo kontrolę.
- 2.5 Be to, ECB sveikintų, jei toks Lietuvos banko turto teisinio statuso patikslinimas būtų taikomas *ex lege*, t. y. be papildomo reikalavimo Lietuvos bankui kreiptis į administracines institucijas dėl jo nekilnojamojo turto teisinio statuso pakeitimo, kaip nustatyta įstatymo projekto 6 straipsnyje. Priešingu atveju šis reikalavimas kelia susirūpinimą dėl Lietuvos banko institucinio nepriklausomumo.

3. Valdybos narių kadencija

- 3.1 Kaip pažymėta 2008 m. gegužės mėn. ECB pranešime apie konvergenciją⁴, jei nacionalinio centrinio banko (NCB) įstatymas yra iš dalies keičiamas, tai iš dalies keičiantis įstatymas turi apsaugoti valdytojo ir kitų sprendimus priimančių organų narių, kuriems gali tekti pavaduoti valdytoją, teisės eiti pareigas saugumą. Suteikti tokią teisės eiti pareigas apsaugą reikalauja Sutartis ir Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statusas (toliau – ECBS statusas). ECBS statuto 14 straipsnio 2 dalis užtikrina ne tik valdytojų teisės eiti pareigas apsaugą, o Sutarties

³ OL L 332, 1993 12 31, p. 1.

⁴ ECB pranešimas apie konvergenciją, 2008 m. gegužė, p. 18.

130 straipsnyje ir ECBS statuto 7 straipsnyje konkrečiai minimi ne valdytojai, o NCB „sprendimus priimančių organų nariai“⁵.

- 3.2 Valdybos narių kadencijos trukmės pakeitimas neturėtų paveikti dabartinių narių kadencijos trukmės ir naujos nuostatos turėtų būti taikomos tik būsimoms kadencijoms. Siekiant apsaugoti dabartinių valdybos narių asmeninį nepriklausomumą, įstatymo projekte turėtų būti aiškiai nustatyta, kad kadencijos trukmės sumažinimas taikomas tik tiems valdybos nariams, kurie bus paskirti ateityje, ir kad dabartiniai nariai eis savo pareigas iki pilnos jų kadencijos pabaigos.

4. Valdybos narių atlyginimas

- 4.1 2008 m. gegužės mėn. ECB pranešime apie konvergenciją, skyriuje „Autonomija personalo klausimais“, pažymėta, kad valstybės narės negali bloginti NCB galimybių įdarbinti ir išlaikyti kvalifikuotą personalą, reikalingą NCB nepriklausomai atlikti Sutartimi ir ECBS statutu jam pavestus uždavinius. Be to, NCB negali atsidurti tokioje padėtyje, kai jis negali kontroliuoti savo personalo, arba gali jį kontroliuoti tik ribotai, arba kai valstybės narės valdžia gali daryti įtaką NCB politikai personalo klausimais⁶. Šį argumentą, kuris kyla iš finansinio nepriklausomumo koncepcijos, ECB pabrėžė keliose pastarosiose nuomonėse dėl su nacionalinio centrinio banko personalu susijusių klausimų⁷. Savo nuomonėje dėl Italijos teisės akto projekto dėl visų NCB personalo atlyginimų ECB taip pat pažymėjo, kad „ECB autonomiškai nustato savo personalo darbo sąlygas ir kad ši autonomija yra ECB nepriklausomumo, kuri užtikrina Sutarties 108 straipsnis [dabar 130 straipsnis] ir [ECBS] Statuto 36 straipsnis, dalis“⁸.
- 4.2 Pagal dabar galiojančią Lietuvos banko įstatymo 10 straipsnio 7 dalį atlyginimo dydį Lietuvos banko valdybos pirmininko pavaduotojams ir valdybos nariams nustato valdyba, atsižvelgdama į valdybos pirmininko atlyginimo dydį. ECB pažymi, kad pagal pasiūlytą pakeitimą valdybos pirmininko pavaduotojų ir valdybos narių atlyginimas negali viršyti 90 procentų valdybos pirmininko atlyginimo dydžio. ECB taip pat pažymi, kad įstatymo projektu siūloma sumažinti valdybos pirmininko atlyginimo dydį.
- 4.3 Siekiant apsaugoti Lietuvos banko autonomiją personalo klausimais, kuri yra vienas iš Sutarties 130 straipsnyje įtvirtinto centrinio banko nepriklausomumo principo aspektų, Lietuvos institucijos yra įpareigosotos užtikrinti, kad bet koks teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių Lietuvos banko valdybos narių (įskaitant valdybos pirmininką) atlyginimo nustatymą, pakeitimas būtų sprendžiamas bendradarbiaujant su Lietuvos banku, tinkamai atsižvelgiant į Lietuvos banko nuomonę⁹.

⁵ ECB pranešimas apie konvergenciją, 2008 m. gegužė, p. 19.

⁶ ECB pranešimas apie konvergenciją, 2008 m. gegužė, p. 21.

⁷ Žr., pvz., nuomonių CON/2009/47 2.2 punktą, CON/2009/15 2.2 punktą ir CON/2008/9 2.2 punktą.

⁸ Žr. nuomonės CON/2008/10 3.2.2 punktą.

⁹ Taip pat žr. nuomonės CON/2009/47 3 punktą.

4.4 Be to, bet koks valdybos narių (įskaitant valdybos pirmininką) atlyginimo pakeitimas neturėtų paveikti sąlygų, pagal kurias buvo paskirti dabartiniai valdybos nariai (įskaitant valdybos pirmininką); jis turėtų būti taikomas tik būsimiems paskyrimams¹⁰.

5. Užsienio valstybių centrinių bankų užsienio atsargų apsauga

ECB sveikina įstatymo projekto nuostatas, kuriomis aiškiai nustatoma užsienio valstybių centriniams bankams priklausančių užsienio atsargų, laikomų Lietuvos banko atidarytose sąskaitose, apsauga nuo trečiųjų asmenų išieškojimo teismo ar ne teismo būdu, ir taip užtikrinamas didesnis teisinis tikrumas.

6. Sąvokos „metinės finansinės ataskaitos“ suvienodinimas

6.1 Besikonsultuojanti institucija pažymėjo¹¹, kad Lietuvos banko įstatymo 49 straipsnio pakeitimas yra redakcinio pobūdžio ir juo siekiama užtikrinti kituose nacionaliniuose įstatymuose naudojamos sąvokos „metinės finansinės ataskaitos“ vieningą naudojimą ir Lietuvos banko įstatyme.

6.2 Tačiau Lietuvos banko įstatyme turi likti aišku, kad Lietuvos banko metines finansines ataskaitas sudaro tik balansas, pelno (nuostolio) ataskaita ir aiškinamasis raštas (kaip nustatyta dabartinėje įstatymo redakcijoje), ir kad pasiūlyta nauja formuluotė neturėtų kelti abejonių dėl metinių finansinių ataskaitų turinio.

Ši nuomonė bus skelbiama ECB svetainėje.

Priimta Frankfurte prie Maino 2010 m. gegužės 18 d.

[parašas]

ECB pirmininkas

Jean-Claude TRICHET

¹⁰ Žr. nuomonės CON/2008/10 3.2.2 punktą.

¹¹ Aiškinamojo rašto dėl įstatymo projekto 2 punkto penktoji pastraipa.